

Posudok k diplomovej práci Bc. Kateřiny Mikešovej
Fotografie a móda: Vznik prázdného obrazu

Zámerom predkladanej diplomovej práce je popísať súčasnú módnú fotografiu v lifestylových magazínoch ako sémanticky prázdny obraz, ktorý vzniká "neustálym opakovaním a zobrazovaním identických objektů, jejichž reálný předobraz neexistuje." (s. 4) Autorka opiera svoju argumentáciu o koncepciu sémantickej simulácie Jeana Baudrillarda, prostredníctvom ktorej sa snaží upozorniť na skutočnosť, že "súčasná módní fotografie používajúci ke svému vzniku kreativní postupy malby, popírá hlavní diskurzívni předpoklad fotografického média – totiž že jde o otisk reality –, přitom ale tento nárok u svých recipientů předpokládá, a fotografické médium tím zneužívá." (s. 4)

Z hľadiska miery úspešnosti projektu diplomovej práce ako celku kladne hodnotím autorkinu odvahu jasne profilovať vlastný názor, ktorý môže vyznievať v porovnaní s inými diplomovými prácami dosť radikálne. Ešte viac však oceňujem skutočnosť, že autorka je schopná nájsť pre podloženie svojho tvrdenia vhodné teoretické prostriedky, ktoré jej úvahu odborne stabilizujú.

Diplomová práca Bc. Kateřiny Mikešovej problematizuje význam súčasnej módnej fotografie, ktorú chápe ako významovo prázdnu, pretože neinvenčnú, schematickú, stereotypnú a neustále sa motivicky opakujúcu. Podľa autorky v dôsledku iterácie otupujúcej pozornosť diváka, dochádza k postupnej strate *označovaného*, ktoré už divák nevníma ako význam schopný upútať jeho pozornosť: divák má má tendenciu opakovaný motív prehliadať alebo ignorovať. Túto situáciu popísal Jean Baudrillard ako hypertéliu, simulakrálny koniec Barthesovej semiológie, a autorka na jeho koncepcie oboch autorov celkom náležite odvoláva.

V predkladanej diplomovej práci sa však vyskytuje i niekoľko koncepčne a argumentačne problematických miest. Prvé z nich vidím v tom, že z práce nie je zjavné, čo je pre autorku "súčasná" módna fotografia, ani to, kedy presne a za akých okolností došlo k plošnému vyprázdneniu významu tohto mediálneho žánru. Bolo to v dôsledku nástupu nových digitálnych technológií, umožňujúcich pohodlné upravovanie fotografického záznamu a súčasne ťažiacich z pravdivostného nároku média fotografie? Inými slovami, možno "súčasný" moment sémantického "vyprázdnenia" chápať ako nástup Baudrillardovho digitálneho simulakra 3. rádu? Alebo ide autorke skor o problém nedostatku tvorivej invencie, ktorý pozoruje u súčasných tvorcov módnych fotografií uchylujúcich sa k iterácii? V tejto súvislosti autorku žiadam o vysvetlenie.

Ďalším potenciálnym problémom práce je snaha autorky do značnej miery démonizovať opakovanie a konvenciu, bez ktorých by však sémantika nemohla fungovať. Domnievam sa totiž, že systematické využívanie iterácie v súčasnej módnej fotografii by sa dalo chápať i inak, tj. ako zámerná snaha tvorcov o štylizáciu. Keďže sa tento problém v diplomovej práci uspokojivo nerieši, chcem sa autorky spýtať, čo ju vedie k presvedčeniu, že opakovaním nevyhnutne dochádza k sémantickému vyprázdneniu? Nebolo by naopak lepšie hovoriť o tendencii opakovať určité motívy ako o zakladaní určitého štýlu?

Okrem týchto nevyjasnených vecí je tu i problematickosť Baudrillardovho radikalizmu. Tento problém nie je v práci uspokojivo vyriešený. Nie je mi napríklad jasné, či autorka súhlasí s Baudrillardovou apokalyptickou víziou hyperreality ako fatálneho konca komunikácie (a marketingu), alebo či chce len s využitím jeho kritiky dosiahnuť nový (protirečivý?) komunikačný stav, v ktorom by bola módna fotografia invenčná a neopakujúca sa a súčasne univerzálne zrozumiteľná a marketingovo funkčná. Dokonca mi z autorkiných formulácií nie je jasné ani to, či chápe módnú fotografiu ako determinovanú komerčnou funkciou alebo nie (na s. 3 píše, že "*Módní fotografie* by měla být nezávislá, umělecká a inovativní", na s. 5 však už tvrdí opak, totiž že "módní fotografie je čistě konzumním produktem"). I v tejto veci autorku žiadam o vysvetlenie.

Predkladaná diplomová práca nemá výrazné nedostatky formálneho charakteru. Autorka uvádza svoje zdroje a cituje v súlade s normou. V diplomovej práci zmieňuje len tie teoretické koncepcie, ktoré potrebuje na riešenie pozorovaných problémov - vďaka tomu si jej práca zachováva funkčný a koherentný charakter.

Diplomovú prácu Bc. Kateřiny Mikešovej doporučujem prijať k obhajobe. Navrhujem predbežné hodnotenie v rozmedzí známok "výborne" (1) a "veľmi dobre" (2).

Mgr. Michaela Fišerová, Ph.D.
EKS, FHS UK, Praha

V Prahe, dňa 15. 6. 2014

